

NELLE: BLANKGOUD
Marc de Bel
Van Halewyck
(door Anne-Marie Tassier)

OVER DE MAKER

Marc De Bel (°1954) was onderwijzer in het vierde leerjaar en bedacht iedere week een nieuw verhaal voor zijn klas. Zo ontstond zijn eerste boek *Het ei van oom Trotter*. Daarna volgden tientallen boeken in allerlei genres: verhalen, strips, filmscenario's en theater. Humor is heel belangrijk voor hem: "Kinderen de slappe lach bezorgen is het liefste wat ik doe." zegt hij.

Naast grappige kinderboeken heeft hij ook werken voor adolescenten geschreven, vaak gebaseerd op historische feiten. Marc de Bel heeft een eigen website Belirium, waarin hij zijn lezers op de hoogte houdt van zijn activiteiten. Op Wikipedia vind je de lijst van gepubliceerde boeken. Niet te tellen! Hij won diverse prijzen, ook bij de KJV, twee keer de Inclusieve Griffel, De Kleine Cervantes, enz. Voor het boek *Mette* werd hij in 2017 genomineerd voor de Thea Beckman-prijs.

1. VERHAAL

In het kort

Dit boek is het vervolg op *Nelle, de heks van Cruysem*. Dat vraagt wel enige inspanning voor wie deel 1 niet kent...

Het is 1635. in het dorpje Korseele. Nelle de Vos is 15, ze is het nichtje van de heks Clara die terechtgesteld werd. Ze woont nu samen met haar vriend Wiete bij zijn grootvader Agripus. Zij en Wiete verwachten een kindje. Ze zijn geuzen en dus vogelvrij in het door de Spanjaarden overheerste, katholieke Vlaanderen. Bovendien zijn ze kermisgasten en poppenspelers en die worden zeker argwanend bekeken door de bekrompen dorpsbewoners. Tijdens de kermis ontmoeten ze Mona en haar broer Rikkert. Als die vertellen dat ze als scheepjongens met een koopvaardijship naar Turkije willen, besluiten ze mee te gaan op avontuur. Nelle en Mona vermommen zich als twee jongens en ze monstereën aan op De Zeemeeuw. Aan boord is ook de rijke familie Pieterszoon de Vries met hun dochter Sara. Als de meisjes ontmaskerd worden dreigt een zware straf, maar De Zeemeeuw wordt overvallen door de piraten van Murat Rais, een Hollandse slavenhandelaar die zich tot de Islam bekeerde. De piraten kennen geen genade, als Sara in opstand komt wordt ze verkracht. In Algiers aangekomen worden Wietse en de andere scheepjongens als slaaf verkocht en ze moeten heel wat ontberingen doorstaan. Nelle en Mona belanden in de harem van Murat Rais. Omdat ze zwanger is mag Nelle in de keuken werken maar Mona wordt uitgekozen door Ibrahim, de zoon van Murat en ze wordt een van zijn harem vrouwen. Hun enige kans op redding is een vredesschip uit Nederland dat slaven vrijkoopt. Met de hulp van de paters van het ziekenhuis kunnen de jongelui met het schip mee. Maar Mona weigert, ze voelt zich goed in de gouden kooi die de harem is en zal zich bekeren tot de islam. Het boek eindigt met twee korte, idyllische hoofdstukken die beschrijven hoe Nelle en Wiete door een besneeuwd Vlaams landschap terugkeren naar opa Agripus.

Belangrijkste personages

Nelle is 15. Ze is dapper en trouw en ze geeft nooit op. Ze verwacht een kindje maar dat houdt haar niet tegen om op avontuur te gaan.

Wiete, 16 jaar, haar vriend en de vader van haar baby. Hij is poppenspeler, heeft altijd schalkse pretlichtjes in zijn ogen. Hij is onverschrokken en geeft nooit op.

Mona, een mooi meisje met zuiders bloed, ze is wellustig, vrijgevochten en opportunistisch.

Murat Rais piratenkapitein en slavenhandelaar, een Nederlander die zich tot de islam bekeerd heeft en

schatrijk is geworden. Hij woont in Algiers

Ibrahim de zoon van Murat Rais, ook hij is kapitein, later zal hij zijn vader opvolgen. Hij is vriendelijk en beschaafd.

Agripus de grootvader van Wiete. Een wijs man die in geen enkele God of welke hogere macht dan ook gelooft. Volgens hem is alles in de natuur en elk leven heilig.

- Wie zou jij willen zijn?
- Ben jij een Nelle? Of een Mona of een Wiete? (zie ook verder bij "Seks en geweld" over de verschillen tussen Nelle en Mona)
- Hoe zou jij reageren als je in hun schoenen stond?
- Is het eigenlijk wel verstandig om een zeereis te beginnen als je een kind verwacht?
- Zou jij ervoor kiezen om in de harem te blijven of zou je terug naar huis willen zoals Nelle?
- Zou jij willen leven in 1635?
- In welk tijdperk zou jij willen leven? Bij de Romeinen? Of in de middeleeuwen als een ridder of een jonkvrouw? Maar misschien was je dan wel een dienstmeisje of een boerenjongen...
- Leven in de 21e eeuw is zo slecht nog niet, zeker hier in België. Vertel eens wat verschillend is met de tijd van Nelle en Wiete. (Godsdienstvrijheid – onderwijs – gezondheidszorg – democratie...)

Perspectief

Het grootste gedeelte van het boek wordt vanuit Nelle verteld in een ik-verhaal. Als ze gescheiden worden (p.148) en Nelle in de harem leeft, wordt haar ik-verhaal afgewisseld met de belevenissen van Wiete en zijn vrienden .

- Heb je gemerkt dat de hoofdstukken soms in elkaar overvloeien? Op p.167 klopt een meisje op de deur van de harem. In het volgende hoofdstuk wordt Wiete gewekt door geklop. En: p.204 zwaluwen in het hospitaal en in de harem. Ook: p.208 de aankomst van het vredesschip.

Stijl

De Bel gebruikt veel woorden, metaforen en omschrijvingen.

Zijn personages 'zeggen' nooit zomaar iets: ze grommen glunderen, knikken, schrikken, glimmen, blazen, snauwen,... Dat kan een leuke oefening opleveren om je woordenschat te verrijken.

Opdracht: Noem een emotie (blij, droevig, boos, knorrig...) en laat de juryleden daar twintig werkwoorden bij bedenken.

De schrijver gebruikt ook graag veel bijvoeglijke naamwoorden: gezichten zijn welgevormd (p.187), jeuk is brandend en vreselijk (p.187), blikken zijn haatvol (p.124). Je kunt er vast nog meer vinden.

Soms combineert hij verschillende vergelijkingen achter elkaar. Zoals op p. 206 waar Nelle hoort dat Wiete gevonden is: "Mijn hart wipt op in mijn borstkas. Een rilling loopt over mijn ruggengraat. Ik heb het op slag warm en koud tegelijk."

- Hij gebruikt drie zinnen om haar gevoel te beschrijven. Wat vind je daarvan?
- Waarom zou hij dat doen? (Het maakt het verhaal zeker beeldend. Je weet precies wat Nelle voelt.)
- Hoe kun je deze schrijfstijl omschrijven? (Barok, uitbundig, fantasievol, kleurrijk.)
- Kun je dit verhaal ook in een andere stijl schrijven?
- Hoe zou je die dan noemen? (Sober, strak, gedoseerd.)
- Wat zijn de voordelen van iedere stijl?
 - o Barokke taal: je kunt je er in onderdompelen, je ziet het allemaal voor je, je hoeft geen moeite te doen.
 - o Sobere stijl: je moet je eigen fantasie aan het werk zetten, je kunt je eigen voorstellingen maken.
- Kun je je voorstellen dat Marc de Bel er zelf heel veel plezier in heeft gehad bij het schrijven?

Moderne taal

Dit boek speelt in 1635. Het Nederlands dat men toen sprak was heel anders dan nu. Een voorbeeld is het liedje op pagina 37.

Soms gebruikt de schrijver woorden die men toen nog niet kende maar die voor jongeren van nu vanzelfsprekend en heel herkenbaar zijn. (tieners, p. 30; pitten, p.32; spurten, p.40; maatpak, p.67; hoge piefen, p.102; door het dak gaan, p.187; Jiehaa, p.244)

- Was je dat opgevallen of sta je er niet bij stil?

2. THEMA'S OM OVER TE PRATEN

Seks en geweld

In de 17e eeuw was een meisje van 15 al een volwassen vrouw. Nelle verwacht een kind, ze leeft samen met haar vriend en heeft geregeld seks met hem.

De schrijver gebruikt daar omfloerste woorden en begrippen voor.

- "Een dikke mistwolk verduistert de maan" enz. (p. 43)
- "Aan de andere kant van de muur klinkt een zacht ritmisch gebonk." (p.60)

De liefde tussen Nelle en Wiete is puur. Nelle blijft trouw aan Wiete en aan haar principes.

- Waar vind je dat terug? (Ze begrijpt niet hoe Mona zich kan geven aan Ibrahim in ruil voor een goed leven. (p. 177 en 179). Ze is daarin de tegenpool van Mona. Die is wereldwijs, brutaal en verleidelijk. "Een eeuwige optimist die leeft van dag tot dag en liever buigt dan breekt." (p. 173). Ze pronkt ongegeneerd met haar vrouwelijkheid: "Ze duwt demonstratief haar volle borsten omhoog." (p. 57). "Wedden dat ik hem straks makkelijk in mijn bed krijg." (p. 58). Ze slaapt met Ibrahim in ruil voor een goed leven in de harem. (p.180), ze zal zich bekeren tot de islam. Nelle moet daar niet aan denken, ze wil weg uit de gouden kooi, samen zijn met haar vriend.)

Historische achtergronden

De schrijver heeft grondig onderzoek gedaan naar hoe de mensen leefden in de 17e eeuw.

Hij begint en eindigt het boek ermee. Het voorwoord situeert het verhaal van Nelle en Wiete in de tijd. Het laatste hoofdstuk gaat over het vrijkopen van slaven.

Ook in de loop van het verhaal geeft hij veel historische details:

- Kun je er enkele opnoemen?
 - o "Hoe die negentien heren van de West Indische Compagnie ... vanuit hun stoelen in Amsterdam zich schaamteloos verrijken ten koste van het bloed, zweet en de tranen van de mensen die er leven, hen tot slaven maken..." (p.33)
 - o "Jullie, geuzen, zijn toch goeie maatjes met de Turken sinds ze jullie hebben geholpen om de Spanjaarden uit Zeeuws Vlaanderen te verdrijven?" (p.35)
 - o "Er is hier af en toe hard gevochten. Daardoor belandde het sas afwisselend in de handen van de Gentenaren en de watergeuzen, tot de Spanjaarden het heroverden." (p.48)
 - o "Janitsaren... de elitesoldaten van de Turkse sultan. Oorspronkelijk waren het monniken die heel streng leefden..." (p.138)
- Vind je het interessant om daarover te lezen? Of sla je het over? Misschien leer je zo onbewust toch een heleboel! Dat is het fijne van historische verhalen: je geniet van een spannend boek en je steekt er meteen wat van op. Handig voor de geschiedenisles! Of als je meedoet aan een quiz.
- Had je een vertaling willen lezen van de Franse tekst op p. 260?

Het begrip "**Mensenrechten**" is nog niet zo oud: in 1948 stelde de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de rechten van de Mens op. Met als eerste punt dat alle mensen vrij en gelijk zijn.

In de tijd van Nelle was daar natuurlijk nog geen sprake van.

- Kun je aangeven welke gebeurtenissen en/of gebruiken niet in overeenstemming zijn met de Rechten van de mens?
 - o Heksenvervolging, brandstapel (p.15, p.193)
 - o Slavernij, slavenmarkt (p.159, p.168)
 - o Vrouwen die opgesloten worden in een harem (p.172)
 - o Bewakers in de harem die gecastreerd werden, de eunuchen (p.183)
 - o Lijfstraffen (p.188)
 - o De doodstraf van Aischa (p.190)
 - o Verkrachting (p.121)

Maar... als je de krant leest of naar het nieuws kijkt zie je dat nog overal ter wereld mensenrechten geschonden worden.

Geloof

Een thema dat voortdurend terugkomt in dit boek is geloof. In Vlaanderen was er de strijd tussen calvinisten en katholieken. In Noord Afrika is er de Islam.

Grootvader Agripus is een tolerant man: "Op mijn reizen ben ik zowel goeie als slechte katholieken

tegengekomen, net zoals goeie en slechte moslims, protestanten, calvinisten en nog een hele rist andere tanten en tisten. Beoordeel een mens niet naar zijn geloof maar naar zijn daden.” (p.16)

Met andere woorden: niet een geloof of een leer is slecht, maar sommige mensen misbruiken het.

- Kun je daar voorbeelden van geven?

- Er zijn wrede moslims en vredelievende:
 - Een oud besje geeft de gevangen tweelingzusjes wat vijgen (p. 149)
 - Bashi, de hoofdopzichter martelt de slaven (p.163)
 - Ibrahim is een welopgevoede kerel (p.184)
- Er zijn wrede katholieken en vredelievende:
 - De papen “sleuren heksen met duivels plezier op de brandstapel.” (p. 15)
 - De paters van het ziekenhuis in Algiers bevrijden de slaven (p. 201)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op ‘Welke boeken moet ik lezen’ en dan op de groep en het boek in kwestie.